

Rimvydo Valatkos komentarų apie Rusijos ir Ukrainos karą ypatumai: stilistinis aspektas

Agnė Aleksaitė

Bendrinės kalbos tyrimų centras, Lietuvių kalbos institutas
El. paštas: agne.aleksaite@iki.lt
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3755-7406>

Santrauka. Straipsnio tyrimo objektas – žurnalisto R. Valatkos komentaruose apie Rusijos ir Ukrainos karą, kurie buvo publikuoti naujienų portale *delfi.lt* per 2022 m., vartojami emotyvai ir ekspresyvai. Tokių komentarų rasta 44. Straipsnio tikslas – nustatyti, kiek ir kokios stiliaus priemonės vartojamos R. Valatkos komentaruose apie Rusijos pradėtą karą Ukrainoje.

Šio žurnalisto tekstai pasižymi stiliaus figūrų įvairove (šalutinės priemonės sudaro 36,1 %; 218), tačiau stilistiniais sumetimais daugiausia vartojami uzualieji ir okazionalieji frazeologizmai (atitinkamai – 134; 22,2 % ir 92; 15,3 %), vaizdingieji veiksmažodžiai (77; 12,8 %), naujažodžiai (43; 7,1 %) ir disfemizmai (39; 6,5 %) (pagrindinės priemonės sudaro 63,9 %; 385).

Šalutinės stiliaus priemonės produktyvumu nepasižymi, t. y. žargonybės (29; 4,8 %), svetimų kalbų intarpai (26; 4,3 %), metaforiškieji ir vaizdingieji daiktavardžiai (23; 3,8 %), antonomazijos, asmenvardžiai (20; 3,3 %), ironija (20; 3,3 %), palyginimai (20; 3,3 %), parceliacija (18; 2,9 %), jaustukai, išiktukai (15; 2,5 %), aliuzijos (13; 2,2 %), perdirbiniai (7; 1,2 %), posakiai, patarlės (6; 1 %), svetimybės (6; 1 %), vulgarizmai (6; 1 %), parafrazės (5; 0,8 %) ir keiksmažodžiai (4; 0,7 %).

Autoriniuose komentaruose vartojamos neigiamos konotacijos stiliaus priemonės, kuriomis emociškai įvardijamas karą prieš taikią valstybę paskelbęs Rusijos prezidentas V. Putinas, jo aplinka (politiniai bendražygiai, Kremliaus propagandos skleidėjai, Kremliaus politikos šalininkai), Rusijos kariai ir visi šių dienų antiterojai (karo šalininkai, pasyvūs politikai), kurie aktyviai arba pasyviai (politiniu abejingumu, neveiksnumu) remia, palaiko karą Ukrainoje.

Raktažodžiai: emocinė–ekspresinė leksika, naujažodžių duomenynas, stilistika, komentarai, karas, politika.

The Characteristics of Comments on the Russia-Ukraine War by Rimvydas Valatka: the Stylistic Aspect

Abstract. The object of the study covered by this article is the emotives and expressives used by the journalist Rimvydas Valatka in his comments on the war between Russia and Ukraine that were published on the *delfi.lt* news portal in 2022. A total of 44 such comments have been found. The goal of the article is to determine the quantity and the style of the instruments that Valatka uses in his comments on the war that Russia has started in Ukraine.

The journalist's texts are defined by a variety of stylistic figures (with lateral instruments totalling 218 (36.1%)), however, for stylistic purposes, it is the usual and occasional phraseologisms (totalling 134 (22.2%))

Received: 17/04/2023. Accepted: 10/10/2023

Copyright © 2023 Agnė Aleksaitė. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

and 92 (15.3%), appropriately), figurative verbs (77 (12.8%)), neologisms (43 (7.1%)), and dysphemisms (39 (6.5%)) that are used most frequently (with primary instruments totalling 385 (63.9%)).

The lateral stylistic instruments are not marked by any degree of productivity and consist of slang (29 (4.8%)); inclusions from foreign languages (26 (4.3%)); metaphorical and figurative nouns (23 (3.8%)); antonomasias and personal names (20 (3.3%)); irony (20 (3.3%)); similes (20 (3.3%)); parcellation (18 (2.9%)); interjections and onomatopoeic interjections (15 (2.5%)); allusions (13 (2.2%)); remakes (7 (1.2%)); sayings, proverbs (6 (1%)); barbarisms (6 (1%)); vulgarisms (6 (1%)); paraphrases (5 (0.8%)); and swearwords (4 (0.7%)).

Original comments use negative connotative stylistic instruments to give an emotionally charged description of the warmongering Russian President Vladimir Putin, his entourage (political mates, broadcasters of the Kremlin's propaganda, supporters of the Kremlin's policy), the Russian troops, and every modern-day antihero (war supporters, passive politicians) who actively or passively (through their political indifference and failure to act) endorses and supports the war in Ukraine.

Keywords: emotional expressive vocabulary, database of neologisms, stylistics, comments, war, politics.

*Rusija norėtų grįžti į Sovietų Sąjungos ribas.
Europa norėtų, kad rusai grįžtų į sveiko proto ribas.
(Juozas Erlickas, 2022 04 26, Irytas.lt)*

Įvadas

2022 m. vasario 24 d. Rusija užpuolė Ukrainą. Buvo pradėtas plataus masto karas, nors V. Putino valdomoje šalyje tai buvo įvardyta kaip „speciali karinė operacija“ (Mbah, Wasum 2022, 145). JAV Valstybės sekretorius A. Blinkenas pareiškė, kad šis karas – tai ne dviejų valstybių konfliktas, ne Rusijos ir NATO konfrontacija, o krizė, kuri turės globalias pasekmes (Mbah, Wasum 2022, 150; plačiau apie šio karo poveikį JAV, Kanados, Didžiosios Britanijos ir Europos ekonomikai žr. Mbah, Wasum 2022, 148–150; dar žr. Kammer et al. 2022). Straipsnio rašymo laikotarpiu karas tęsiasi, statistika nuolat kinta, bet galima pateikti bent preliminarinius duomenis: 5,3 milijono ukrainiečių buvo priversti palikti savo gimtąją šalį ir tapo pabėgėliais¹, 1,9 milijono ukrainiečių, įskaitant 307 000 vaikų, buvo ištremti į Rusiją, nuo Rusijos kariuomenės ginklų žuvo 4569 civiliai², nuo vasario 24 d. iki birželio 24 d. įvykdytos 323 Ukrainos sveikatos priežiūros įstaigų atakos ir t. t. (Levy, Leaning 2022, 103–104). Europos ir kitų suinteresuotų šalių žiniasklaida nuolat informuoja apie įvykius Ukrainoje.

Pagal komunikacinį tikslą (informuoti arba vertinti) spauda skirstoma į dvi stambias grupes: stilistiškai neutrali *informacija* (anglų k. *report*) ir *komentarai* (anglų k. *comment*) (Marcinkevičienė 2008a, 200–201), kuriuose svarbiausia „įtikinti, formuoti skaitytojo nuomonę“ (Marcinkevičienė 2008a, 201). Stilistiniu aspektu Lietuvoje nuodugnai nagrinėjami įvairūs publicistiniai tekstai (Butkutė 2008, 199–209; Koženiauskiene 2009, 126–137; 2013a, 149–166; 2013b; Valotka 2016, 1–47; Gedzevičienė 2017,

¹ 2023 m. vasario 13 d. duomenimis, tokių asmenų, kirtusių išorinę Europos Sąjungos sieną, yra apie 8,1 milijono (*United Nations* (toliau – UN) *data*; žr. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>).

² Tikėtina, kad, pasibaigus karui, bus pateikta tikslesnė statistika ir skaičiai bus gerokai didesni, pvz., Mariupolio savivaldybės valdininkai mano, kad vien šiame mieste iki gegužės 25 d. buvo nužudyta 22 000 miesto gyventojų (Levy, Leaning 2022, 103).

11–26; Jakimovienė 2017, 1–22; Liepa, Liparte 2022, 200–233 ir daugelis kt.), šiuos tyrimus būtų pravartu papildyti dar mažai tirtų publicistinių tekstų karo tema analize. Šio tyrimo **objektas** – žurnalisto R. Valatkos komentaruose³ apie Rusijos ir Ukrainos karą, kurie buvo publikuoti naujienų portale *delfi.lt* per 2022 m., vartojami emotyvai ir ekspresyvai. Tokių komentarų rasta 44. Autorinių komentarų (toliau – AK) tekstuose apstu „autoriaus subjektyvumo apraiškų“ (Marcinkevičienė 2008a, 199), emocinį-ekspresinį vertinimą su aptariamu reiškiniu kuria kalbos ir stiliaus ekspresija. Straipsnio **tikslas** – nustatyti, kiek ir kokios stiliaus priemonės (toliau – SP) vartojamos R. Valatkos komentaruose apie Rusijos pradėtą karą Ukrainoje. Tyrimo **metodai** – analitinis, aprašomasis, lyginamasis ir leksinė semantinė analizė. SP taip pat tiriamos kiekybiškai. Tyrimui pasirinkti šio žurnalisto tekstai dėl kelių priežasčių: 1) „retorinių figūrų gausumo ir meistriško jų vartojimo“ (Valotka 2016, 7); 2) visuomenės nuomonės tyrimų bendrovės „Spinter tyrimai“ apklausos duomenimis, 2022 m. R. Valatka buvo vertinamas kaip vienas įtakingiausių žurnalistų (po A. Tapino ir R. Miliūtės) (pagal *lrytas.lt* straipsnį „Paskelbti įtakingiausi žurnalistai: viršūnėje – ir A. Tapinas, ir R. Miliūtė“; 2022 08 31).

Pagrindinės stiliaus priemonės

Šio žurnalisto tekstuose stilistiniais sumetimais (neigiamai įvertinti karą ir už jį atsakingus asmenis) daugiausia vartojamos 5 stiliaus figūros (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Pagrindinės stiliaus priemonės R. Valatkos komentaruose

Eil. nr.	Stiliaus figūra	Vartosenos dažnumas	
		abs. sk.	proc.
1.	Disfemizmai	39	6,5 %
2.	Naujažodžiai	43	7,1 %
3.	Okazionalieji frazeologizmai	92	15,3 %
4.	Uzualieji frazeologizmai	134	22,2 %
5.	Vaizdingieji veiksmažodžiai	77	12,8 %
Iš viso		385	63,9 %

Daugiausia R. Valatkos tekstuose esama uzualijų (tradicinių) frazeologizmų (134; 22,2 %) ir okazionaliųjų (individualiųjų) frazeologizmų (92; 15,3 %)⁴. Tradicinių frazeologinių junginių pavyzdžiai – *kaip ant mielių* (*Frazeologijos žodyne* (toliau – FŽ_e) šis frazeologizmas apibrėžiamas kaip „smarkiai, sėkmingai (augti)“, *kudašių nešti* 1.

³ Įprastai komentaras pateikiamas su autoriaus nuotrauka, taip pabrėžiant teksto subjektyvumą (Marcinkevičienė 2008b, 135).

⁴ AK pateikti frazeologizmai – atskiro straipsnio objektas (sukaupus daugiau vartosenos pavyzdžių).

„bėgti gelbstintis nuo ko“ (FŽ_o), *uodegą pabrukęs* 2. „nieko negavęs, nusiminęs“ (FŽ_o): (1) *Rusijoje dujų kaina irgi kyla kaip ant mielių*, [...]. (Nr. 32⁵); (2) *Kai ukrainiečiai išdaužė rusų ginkluotę ir įgulą Gyvačių saloje, ką sakė rusai nešdami kudašius?* (Nr. 22); (3) [...] fašistinės Rusijos fuhneris Putinas anksčiau ar vėliau įsitikins šio karo beprasmybe ir *pabrukęs uodegą amžiams pasitrauks į bunkerį* (Nr. 44).

Okazionaliai vartojamų frazeologizmų „vartoseną reikšminga estetiškai, nes rodo rašančiojo [...] kuriamąsias išgales, stereotipų atnaujinimo teikiamą raiškos energiją, neįprastus minties sugestyvumo, intensyvinimo būdus“ (Butkutė 2008, 201), pvz.: (4) *Reikia separatinės taikos su fiureriu, sako geri ES ir NATO dėdės, mokantys posūkyje meistriškai perjungti sąžinės pavaras*. (Nr. 15); (5) *Mobilizacija Rusijoje gal būtų suveikusi gegužę. Kai dar buvo armija ir ginklų. O prieš lendlizą ir Ukrainos motyvaciją čmobikais ir feikinių referendumų ventiliatoriais nepapūsi*. (Nr. 32); (6) *O kaip tas krokodilo ašaras dėl Ukrainos liejantis ponas lieps suvokti prekybą rusiškais „Rostselmaš“ kombainais?* (Nr. 16); (7) *Pasak premjerės, ginčytis su Vakarų sąjungininkais neracionalu. Net tada kai sąjungininkai pjauna iracionalų grybą?* (Nr. 23). 4-ame pavyzdyje pateiktas autorinis frazeologinis junginys; kituose sakiniuose – pertvarkyti frazeologizmai, t. y. frazeologiniai išspraudais, kurie tekste pabraukti, išplėsta frazeologizmų sudėtis (plg. *prieš vėją nepapūsi* „didesnei jėgai nepasipriešinsi“ (FŽ_o), *krokodilo ašaras lieti* „veidmainingai rodyti gailėstį“ (FŽ_o) ir žargoninis frazeologizmas *pjauti grybą* 1. „neteisingai ar nelogiškai elgtis, prastai ką daryti, nesuprasti, kalbėti nesąmones, nusišnekėti“ (*Lietuvių žargono žodynelis* (toliau – LŽŽ)); plačiau apie pagrindinį R. Valatkos taikomą frazeologizmų modifikavimo būdą – frazeologizmo sudėties plėtimą – ir kitus būdus žr. Butkutė 2008, 202–207).

„Nenuobodų, įtaigų ir dėmesį patraukiantį R. Valatkos balsą atpažinti nesunku: jis mėgsta vaizdingą leksiką“ (Koženiauskiene 2009, 132). Šie komentarai apie karą – ne išimtis. Neigiamas žurnalisto santykis su šių dienų antiherojais (karo nusikaltimų organizatoriais ir vykdytojais, karo šalininkais, pasyviais politikais ir pan.) išreiškiamas vaizdingaisiais veiksmožodžiais (77; 12,8 %). Tokie asmenys, žurnalisto nuomone, negeba ramiai, sklandžiai komunikuoti, objektyviai informuoti, todėl neutralus žodis *kalbėti* pakeičiamas emociškai žymėtais veiksmožodžiais, pvz.: *baubti* 3. „šnek. šaukti, rékti“ (*Bendrinės lietuvių kalbos žodynas* (toliau – BŽ_o)), *burbuliuoti* 4. „šnek. piktai, nepatenkintam kalbėti“ (BŽ_o), *loti* 2. „šnek. daug kalbėti, plepėti; blevyzgoti“ (*Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* (toliau – DŽ_o)), *riesti* 3. „(ką) šnek. perdėdant pasakoti, pagražinant meluoti“ (BŽ_o), *skiesti* 2. „šnek. nerimtai šnekėti“ (DŽ_o), *taukšti* „šnek. niekus kalbėti, plepėti“ (DŽ_o) ir kt. Daugiausia vartojama žodyninių, sisteminių vaizdingųjų veiksmožodžių, pvz., *mauroti* 2. „šnek. garsiai kalbėti, rékti“ (DŽ_o), *žviegti* 2. „menk. garsiai rékti“ (BŽ_o), *vapėti* 2. „niekus kalbėti, plepėti“ (DŽ_o) ir *sapalioti* „šnek. niekus kalbėti, paistyti“ (DŽ_o) (8–11), rečiau – kontekstinių (12–13): (8) *Žudyti, žudyti, žudyti, ne kartą maurojo rusofašistinis filosofas Duginas*. (Nr. 27); (9)

⁵ Žr. straipsnio gale pateiktą R. Valatkos AK, publikuotų *delfi.lt* portale, sąrašą.

Kai Rusijos propaganda ėmė **žviogti**, kad vokiečių pensininkams taip *schlecht*, kad dėl brangaus šildymo net turi skristi žiemoti į Kanarus, M. Chodorkovskis niūriai pastebėjo, kad rusų pensininkui tokios baisybės negresia. (Nr. 26); (10) NATO generalinis sekretorius Stoltenbergas kasdien **vapa**, kad dabar NATO svarbiausia neįsivelti į karą su Rusija. (Nr. 4); (11) Putinas blogas, o liaudis gera, **sapalioja** lietuvius. (Nr. 42); (12) „Droną gavo veltui, o suaukoti pinigėliai neaišku, kur atsidurs. Žmonės aukojo su tikslu, o dabar juos išdūrė“, **bezda** feisbuke ciocė, turinti vaikų, anūkų, turbūt net mananti, kokia ji visa už teisybę. (Nr. 16); (13) Po smūgio tiltui rusų propagandistai parą **stūgavo** kas kaip išmanė (Nr. 34). Šiame kontekste veiksmazodžio *bezdeti* reikšmė – „menk. niekus kalbėti, paistyti“ (plg. į *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyną* (toliau – ND) įtrauktą naujadarą *apsibeždėjėlis*, –ė „menk. pasenusio mąstymo, atgyvenusių pažiūrų kultūros žmogus“); *stūgauti* „šnek. šaukti, rėkti“ (plg. *baubti*).

Dar didesniai stilistiniam poveikiui sukelti vartojami stilistiškai žymėti ėjimo veiksmazodžiai – taip kuriamas neigiamas antiherojų paveikslas, pajuokiant ne tik jų kalbėjimo, bet ir vaikščiojimo manieras, pvz., *įžirglioti* „įeiti dideliais, nerangiais žingsniais“ (*Lietuvių kalbos žodynas* (toliau – LKŽ), *šleivoti* 1. „eiti, šleivai statant kojas, kryptuoti, klyvuoti; netiesiai eiti, kreivoti“ (LKŽ), *parspūdinti* „šnek. pamažu pareiti“ (plg. *spūdinti* „šnek. eiti iš lėto, tyliai, nusiminus, susigėdus, išvartam ir pan., kiūtinti, dyrinti“) (LKŽ); (14) *Amerikiečiai ir britai Normandijoje pradeda „Overlord“ operaciją. Prieš ją į W. Churchillio kabinetą įžirglioja generolas Ch. de Gaullė is ir ima skiesti kažką tokio: [...]*. (Nr. 13); (15) *Likę girti čmōbikai šleivojo su 1895 m. Mosino šautuvais ar nešini surūdijusiu kalašnikovu*. (Nr. 32); (16) *Parspūdino senis namo – vietoj Gelendžiko rūmų rado fiurerį Pu prie tos pačios suskilusios rusiškos geldos* (Nr. 27).

Šių dienų „skaitytojo sustabarėjusia kalba tikrai nepaveiksi“ (Koženiausienė 2009, 131), todėl AK nestinga naujažodžių (43; 7,1 %) – efektyvių⁶ stiliaus elementų, kurie perteikia neigiamą emocinį rusų karių vertinimą, pvz., į ND įtrauktas naujasis skolinys *čmōbikas*⁷ „niek. Rusijos karo su Ukraina metu per dalinę mobilizaciją pašauktas rusų kareivis, neturintis karinio parengimo ir nepasižymintis moralumu“ (< rusų k. *чмōбик* < *частично мобилизованный* < *чмō* „fiziškai ir morališkai smukęs žmogus, „mėšlas“; dar žr. Liepa, Liparte 2022, 224) ir AK vyraujantis semantinis naujadaras *ōrkas* „niek. rusų kareivis – demoralizuotas žiaurus agresorius Rusijos kare Ukrainoje 2022 m.“ (< anglų k. *orc* „brutalia jėga ir menku protu pasižymintis fantastinių būtybių rasės atstovas maginės fantastikos kūrinuose, ypač J. R. R. Tolkien'o „Žiedų valdovė“; plg. šio žodžio aiškinimą latvių k., žr. Liepa, Liparte 2022, 222)⁸; (17) *Likę girti čmōbikai šleivojo su 1895 m. Mosino šautuvais ar nešini surūdijusiu kalašnikovu*.

⁶ Kiekviena neseniai sukurta SP yra „išraiškinga, efektyvi, tačiau ilgai vartojama netenka savo naujumo, jos ekspresija nusitrina“ (Gudavičius 2007, 165).

⁷ Straipsnyje kirčiuojami tik ND pateikti naujažodžiai.

⁸ ND fiksuota daugiau giminiškų, neigiamos konotacijos naujažodžių: *ōrktarakonis* (: *orkas* + *tarakonas*), *orkupántas* (: *orkas* + *okupantas*) ir kt.

(Nr. 32); (18) *Nuo kovo, kai okupuotas Iziumas, orkai⁹ gyvena, miegoja ir gamtinius reikalus atlikinėjo ten pat* (Nr. 31).

Pateikti pavyzdžiai atskleidžia, kad R. Valatka linkęs rusų karius nužmoginti¹⁰: stilistiškai neutralūs daiktavardžiai keičiami į neigiamos konotacijos naujažodžius (dar apie šias ir kitas SP – karių, kariuomenės pavadinimus – žr. 1-ą paveikslą).

1 pav. Pagrindiniai stilistiškai žymėti Rusijos kariuomenės ir karių pavadinimai

Iš pateiktų pavyzdžių reikėtų paaiškinti tokias SP: žargonybė *marozas* 1. „agresyvus sportinio stiliaus jaunuolis, ppr. dėvintis sportinį kostiumą, trumpai kirptas“ (LŽŽ), *soldafonas* „šiurkštus, nekultūringas kareivis“ (< rusų k. *солдафон*) ir *urka* 1. „kal. krim. psn. patyręs, profesionalus kriminalinis nusikaltėlis“; 2. „banditas, plėšikas“ (*Kalėjimo, kriminalinio ir narkomanų žargono žodynas* (toliau – KKNŽŽ), naujažodis *kadyrovcas* „Čečėnijos (Rusija) lyderio Ramzano Kadyrovo šalininkas; jo karinės grupuotės narys“ (< rusų k. *кадыровец*).

Nužmoginami, pajuokiami, pašėpiami ne tik kariai, bet ir karą prieš taikią valstybę paskelbęs Rusijos prezidentas, kuris įvardijamas naujadarais *orkfiureris* (: *orkai* + *fiureris*), *reichsfiureris*¹¹ (: *reichas* + *fiureris*), *Rashfiureris* (: *Rasha* + *fiureris*) ir naujuoju

⁹ Tiesa, žurnalistas vartoja ir moteriškąją šio naujažodžio giminę: *Krymas dega. [...] Orkės bėga iš Krymo neįdegusios* (Nr. 27).

¹⁰ Tai, kad rusų kariai komentaruose nužmoginami, menkinami, niekinami dėl savo brutalaus elgesio, įrodo ir kitos SP, pvz., vaizdingieji veiksmažodžiai: *Tol, kol Putinas rusams nelieps eiti žudyti, tiksliau, dvėsti Ukrainoje, tol rusai su pasimėgavimu žiūrės per teliką, kaip žudomos ukrainiečių moterys ir vaikai* (Nr. 21). Stilistiškai neutralus žodis *mirti* keičiamas į neigiamos konotacijos veiksmažodį *dvėsti*, kuris BŽ_e apibrėžiamas kaip „(iš ko, nuo ko, kuo) *menk.* netekti gyvybės (apie žmogų)“.

¹¹ Į šį kontaminacinį darinį papildomai įterpiama raidė -s- (plačiau apie tokius ND fiksuotus darinius ir jų maišybos tipus žr. Aleksaitė 2021, 17–34). Tokių darinių terminai (kontaminaciniai dariniai, kontaminantai, maišiniai) lietuvių kalbotyros veikaluose įvairuoja.

Leksinė kontaminacija apibrėžiama kaip „netyčinis arba sąmoningas naujų žodžių – kontaminantų – kūrimas, jungiant nemorfemines jau esančių žodžių dalis“ (Murmulaitytė 2018, 61).

skoliniu, fiksuotu ND, *putleris* „niek. Rusijos Federacijos prezidentas Vladimiras Putinas, taip pavadintas dėl vykdomos agresyvios ekspansinės politikos panašumo į Adolfo Hitlerio“ (< rusų k. *Путлер* < *Putinas* + *Hitleris*), pvz.: (19) *Teismas nusprendė, kad Putino žodžiai diskredituoja Rusijos armiją. Išsigimėliai ryja patys save bukvaliai, nesigailėdami net orkfiurerio „Mein Kampf“*. (Nr. 8); (20) *Pajutęs Vakarų abejones reichsfiureris Putinas atgavo veido spalvą*. (Nr. 15); (21) *O kas atsitiko, Rashfiureri, kad taip prireikė paliaubų?* (Nr. 14); (22) [...] *Putlerio orda būtų nebeįėjusi fiziškai slinkti toliau [...]* (Nr. 3).

Daugelyje R. Valatkos komentarų emociškai neutralus žodis *prezidentas* keičiamas disfemizmais¹² (39; 6,5 %; dar žr. 2-ą paveikslą): (23) *Užteko Bidenui pasakyti, kad naikintuvų Ukraina negaus, ir Kremliaus žiurkė atkuto*. (Nr. 4); (24) *Vienintelė galimybė įveikti psichopato vadovaujamą teroristinę valstybę – vis stiprėjantis spaudimas*. (Nr. 24); (25) *Tai iš kur dygsta ta meilė žudikams ir prievartautojams, kad šitiek vyrų ES rūpinasi, kad žudikas Putinas išsaugotų veidą?* (Nr. 16).

2 pav. Pagrindiniai stilistiškai žymėti Rusijos prezidento pavadinimai

Be šiame straipsnyje jau aptartų ir toliau nagrinėtinų stiliaus figūrų atskirai reikėtų paaiškinti šiuos disfemizmus: *karlikas* „nykštukas; neūžauga“, (*fiureris*) *kandis* – Ru-

¹² Disfemizmas – tai „žodžio iškreipimas siekiant jį padaryti įžeidžiamą“ (Жельвис 2001, 204, cit. iš Smetona 2015, 13), kitaip tariant, disfemizmais vadinami tokie žodžiai ir žodžių junginiai, kurie „vartojami vietoj švelnesnių, siekiant sudaryti neigiamą nuomonę, suteikti neigiamą atspalvį ar ką nors įžeisti“ (Jakimovienė 2017, 3; plačiau žr. Liepa, Liparte 2022, 206–208).

sijos prezidento pravardė KGB¹³ (rusų k. *Комитет Государственной Безопасности*; lietuvių k. *Valstybės saugumo komitetas*) ir (*eilinis epochos*) *loch* „kvailys, mulkis, nevykėlis, netikėlis, žioplys“ (LŽŽ).

Disfemizmais kuriamas kritiškas ne tik rusų karių, Rusijos prezidento, bet ir jo aplinkos (politinių bendražygių, Kremliaus propagandos skleidėjų, Kremliaus politikos šalininkų ir pan.) įvaizdis: (26) *Armėnija ir Azerbaidžanas tarėsi Briuselyje be Putino arklio*. (Nr. 32); (27) *Net komunistas Zemanas, Putino prostitutė, nacionalistė le Pen ir apsirijėlis Depardieu suka nosį nuo Putino [...]*. (Nr. 3); (28) *Nuo Moskovijos propagandonų ir paties reichsfjurerio Arklio nykaus zyzimo galvą ima skaudėti* (Nr. 11).

Žurnalisto komentaruose arkliu vadinamas rusų politikas S. Lavrovas, *prostitute* – prancūzų politikė M. le Pen, o Kremliaus propagandą skleidžiantys asmenys apibendrintai vadinami kontaminaciniu dariniu *propagandonas*, – „niek. propagandos skleidėjas, –a“ (: *propaganda* + žargonybė *gandonas* 1. „prezervatyvas“ (LŽŽ) (dar žr. 3-ą paveikslą).

3 pav. Pagrindinės stiliaus priemonės, įvardijančios Rusijos prezidento aplinką

Kaip matyti iš pavyzdžių, žurnalistas kritikuoja, menkina Rusijos prezidento šalininkų, sekėjų, kitaip dar vadinamų *putinistais* (žr. ND), protinius gebėjimus (žargonybė *pridurkas, -ė* „kvailys“ (LŽŽ), naujadaras *plumprotis, -ė* „menk. silpnaprotis, menkaprotis“, svetimybė *priedurnis, -ė* „apydurnis, kvailokas“ (LKŽ)). Tokie žmonės apibendrintai vadinami neigiamos konotacijos naujažodžiais *naudingas idiotas, -ė* „menk.

¹³ *Kažkoks gėjų ideologas, pasiklausęs Nebenzios draivo apie žieminius karo uodus, bandė įžūliai skleisti edukotų globalistų propagandą, tvirtindamas, kad Nebenzių bus įkandęs pats Putinas. Kurio pravardė tam tikruose KGB sluoksniuose buvusi Kandis* (Nr. 37).

kas nesavanaudiškai skleidžia įtartinas žinias ir ideologijas, naudingas priešininkams, nesuvokdamas tokio elgesio kenksmingumo“ (ND), *vata* „*niek.* tamsuolių pseudopatriotų, kuriems būdinga sovietinių laikų nostalgija, visuma“, *botoksìnis*, *-ė* „*menk.* kas tobulina savo išvaizdą botokso injekcijomis“ (plg. būdvardį *botoksìnis*, *-ė* „*menk.* kuris paveiktas botokso“; ND), disfemizmu *šunauja* 2. „*niek.* nenaudėlių, niekšų gauja“ (DŽ_e), žargonybe *šestiorkė* „*kal. krim.* „patarnautojas“, užguitasis“ (KKNŽŽ) ir kt.

Šalutinės stiliaus priemonės

R. Valatkos komentaruose neigiamai emociškai vertinti karą, už jį atsakingus asmenis ir kalbinei agresijai reikšti vartojama 15 šalutinių SP. Šie kalbos vienetai¹⁴ produktyvumu nepasižymi (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Šalutinės stiliaus priemonės R. Valatkos komentaruose

Eil. nr.	Stiliaus figūra	Vartosenos dažnumas	
		abs. sk.	proc.
1.	Aliuzijos	13	2,2 %
2.	Antonozmazijos, asmenvardžiai	20	3,3 %
3.	Ironija	20	3,3 %
4.	Jaustukai, išiktukai	15	2,5 %
5.	Keiksmažodžiai	4	0,7 %
6.	Metaforiškieji ir vaizdingieji daiktavardžiai	23	3,8 %
7.	Palyginimai	20	3,3 %
8.	Parafrazės	5	0,8 %
9.	Parceliacija	18	2,9 %
10.	Perdirbiniai	7	1,2 %
11.	Posakiai, patarlės	6	1 %
12.	Svetimybės	6	1 %
13.	Svetimų kalbų intarpai	26	4,3 %
14.	Vulgarizmai	6	1 %
15.	Žargonybės	29	4,8 %
Iš viso		218	36,1 %

Autoriaus „perkaitusias emocijas“ (Jakaitienė 2010, 162) rodo žemojo stiliaus leksika: keiksmažodžiai¹⁵ (4; 0,7 %), vulgarizmai (6; 1 %) ir žargonybės (29; 4,8 %), tačiau

¹⁴ Toliau straipsnyje nagrinėjamos šalutinės SP grupuojamos, aptariamos, kur galima, bendrai, o ne paeiliui pagal jų vartosenos dažnumą, pradedant nuo produktyviausių.

¹⁵ Daugiausia komentaruose rasta keiksmažodinių veiksmažodžių, kurių pamatiniai žodžiai ir / ar šių žodžių priešdėlių *nu-*, *už-* vediniai fiksuoti žargono žodynuose (LŽŽ; KKNŽŽ), taigi tokių kalbos vienetų priskyrimas vienai ar kitai leksikos grupei – sąlyginis.

atvirai keiktis komentaruose nelinkstama, pvz.: (29) *Neva tai kažkoks tankų gvardijos eilinis iš Buriatijos labutinus nupi*dino, negali kar... spec. operacijon joti.* (Nr. 6); (30) *Todėl niekam rusų, išskyrus Berlusconi, Orbaną ir keletą pridurkų Lietuvoje, nebegailla. Jie visus už*iso su savo nučiuožusiu furheriu, nuolatinais šantažais, savo ginklais a la nėra analogų, [...].* (Nr. 32); (31) *Tik ukrainiečiai Putiną pasiuntė nachui ir dar taip skaniai, kad bjaurus keiksmožodis laisvame pasaulyje akimirksniu tapo žodžiu, leistinu net vaikams* (Nr. 2).

Šiek tiek daugiau nei keiksmožodžių rasta vulgarizmų: (32) *Vietinei vatai irgi visu rimtumu stojasi prioritetų klausimas.* (Nr. 30); (33) *Šeštadienį agresorę Rusiją ir jos fiurerį dulkino per visus galus* (Nr. 2). Dauguma komentaruose rastų vulgarizmų (įskaitant ir vulgarius frazeologizmus) siejasi su žmogaus intymaus gyvenimo sfera, pvz., sangražinis veiksmožodis *stotis* vartojamas vietoj neutralaus žodžio *kilti* (*kyla klausimas*), taip darant užuominą į lytinę aktą.

Gerokai daugiau aptikta žargonybių, kurios „turi ryškų – beveik visuomet neigia- mą – vertinamąjį kriterijų“ (Pikčilingis 2010, 213). Žurnalisto tekstuose, aprašant Ru- sijos prezidento valdymo metodus (*bachūrų poniatkes*), vyrauja kalėjimo, kriminalinio pasaulio aplinkai būdingas žargonas – *zekų* leksika (subtilios užuominos į V. Putino biografiją, jo praeitį), pvz., *zekas* „nuteistasis laisvės atėmimu, kalinys; suimtas, tardomasis“ (KKNŽŽ), *razborkės* „muštynės, ppr. kai asmenys arba asmenų grupės bando išsiaiškinti santykius“ (LŽŽ), *poniatkės* (*vagių* (*vagiškos*, *kriminalinio pasaulio*) *paniatijos*) „nerašytos, neoficialios kriminalinio pasaulio ir profesionalių vagių elgesio taisyklės, išpareigojimai, supratimai, papročiai (nebendradarbiauti su policija, teisė- sauga, neskųsti, neišduoti bendrininko, nesizeminti, nevogti iš bendrininko ir kt.“ (KKNŽŽ): (34) *Zeko Putino įtikinti nepavyks.* (Nr. 41); (35) *Rusija nuo liepos Ukrainoje nepasistūmė nė per žingsnį. Įklimpo, ieško paliaubų. Maskvoje lyg ir razborkės.* (Nr. 27); (36) *Jei Putinas būtų politikas, o ne tarpuvertės banditas, besivadovaujantis vagių poniat- kėmis, vienintelis teisingas kelias peržengus šį karo slenkstį būtų atitraukti Rusijos armijas iš užgrobtos Donbaso, Chersono ir Zaporizės sričių ir užsidaryti su jomis Kryme* (Nr. 34).

Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių ir ką rodo kitų šio žurnalisto publicistinių tekstų tyrimų duomenys, komentaruose „nemaža asimiliuotų svetimybų – rusiško žargono žodžių“ (Koženiauskiene 2009, 129). Retkarčiais pavartojama ir kitų kalbų (lenkų, vokiečių) svetimybų (6; 1 %), pvz., *ciocė* 1. „teta“; 2. „sena moteris“ (< lenkų k.) (LKŽ), *gvoltas* (*gvaltas*) 1. „prievarta, priespauda“ (< lenkų, vokiečių k.) (LKŽ): (37) *„Droną gavo veltui, o suaukoti pinigėliai neaišku, kur atsidurs. Žmonės auškojo su tikslu, o dabar juos išdūrė“, bezda feisbuke ciocė, turinti vaikų, anūkų, turbūt net mananti, kokia ji visa už teisybę.* (Nr. 16); (38) *Putinas gauna legitimumą toliau vogti ir nuodyti, o rusų tautai kas – fiureris į karą per gvoltų nevaro, o jei ką kare nušauna, tam duos pinigų mašinikei* (Nr. 21).

Žemojo stiliaus šnekamoji leksika komentaruose derinama su svetimų kalbų in- tarpais (26; 4,3 %), aliuzijomis (13; 2,2 %) ir parafrazėmis (5; 0,8 %) – intelektualio- mis nuorodomis. Tiesa, vartodamas sudėtingesnius svetimų kalbų intarpus, autorius

orientuojasi į plačiąją auditoriją, pateikia papildomus paaiškinimus, tačiau kai kuriuos išsilavinusius skaitytojus tokia perteklinė informacija gali nuvilti (Valotka 2016, 10). Po lygiai rasta lotynų ir rusų, anglų ir vokiečių, kiek mažiau – prancūzų ir ukrainiečių kalbų intarpų: (39) ***Gutta cavat lapidem, non vi sed saepe cadendo – lašai pragraūžia akmenį ne jėga, o nuolat kapsėdami.*** (Nr. 29); (40) *Raportuokit. **Kak obstanovka?*** (Nr. 6); (41) *Bet turistinė visa visiems rusams, net su Z raide, net šnypščiantiems apie gėjropą, **sorry.*** (Nr. 26); (42) *Bet kuris vokiečių politikas dar penktadienio rytą būtų visa tai pavadinęs **Wahnsinn. Beprotybe.*** (Nr. 2); (43) *ES rusams buvo suteikusi kosminį **carte blanche**¹⁶. Leido Rusijai viską ir dar daugiau.* (Nr. 26); (44) *Sekmadienių nebeturinti Ukraina žūsta už jaukų lietuvišką sekmadienio vakarą. **Слава Україні!*** (Nr. 3).

Rečiau vartojami, kalbininkės R. Marcinkevičienės žodžiais tariant, „šifruoti pranešimai“, t. y. aliuzijos, kurioms „suvokti reikia foninių žinių“ (Marcinkevičienė 2008b, 73). Tarp R. Valotkos vartojamų aliuzijų vyrauja folkloriniai intertekstai (plg. Valotka 2016, 15): pasakos „Vilkas uodegą prišalo“ (45-as pavyzdys) bei „Žvejys ir auksinė žuvelė“ (46-as pavyzdys), taip pat rasta pavienių užuominų į literatūros kūrinius, pvz., E. M. Remarko romaną „Vakarų fronte nieko naujo“ (47-as pavyzdys) bei Salomėjos Nėries eilėraštį „Lakštingala negali nečiulbėti“ (48-as pavyzdys), ir garsias politikų frazes, pvz., V. Putino frazę, ištartą spaudos konferencijoje po derybų dėl Ukrainos su Prancūzijos prezidentu E. Makronu, *Patinka – nepatinka, kentėk, mano gražuole* (rusų k. *Нравится, не нравится – терпи, моя красавица*)¹⁷ (49-as pavyzdys); (45) *Kiekvienas fuhrerio ėjimas tik dar labiau pablogina Rusijos padėtį. Pu, kaip tas **pasakos vilkas, įmerkęs ir išaldęs uodegą eketėje, su kiekvienu bandymu ją ištraukti gali tik dar labiau staugti.*** (Nr. 32); (46) *Baigiantis trečiai karo dienai **Senis sėdėjo prie suskilusios geldos – kaip geriausia rusų pasakos apie auksinę žuvelę iliustracija.*** (Nr. 2); (47) *Padėtis maždaug tokia kaip 1915-ųjų ar 1916-ųjų Prancūzijos-Vokietijos fronte. **Vakarų fronte nieko naujo.*** (Nr. 44); (48) ***Lakštingala negali nečiulbėti.** Macronas negali neverkšlenti dėl teroristinio Rusijos reicho saugumo garantijų.* (Nr. 42); (49) *Dar viena karo meno pamoka neįvykusiam furheriui, kas yra modernus karas. [...] **Nori nenori, kentėk mano gražuole.** Taip kariauja demokratijų armijos* (Nr. 30).

„Foninių žinių“ reikia ne tik aliuzijoms, bet ir parafrazėms suvokti. Tarp negausių šio SP galima rasti perfrazuotą minėtą Rusijos prezidento frazę (50-as pavyzdys), M. Katiliškio romaną „Miškais ateina ruduo“ (51-as pavyzdys): (50) *Nori nenori, mano gražuole, o kentėsi su kerzinėmis kurpaitėmis ir juodu partiniu Kimo sijonu.* (Nr. 38); (51) *Ukrainos stepėmis ateina Putino žiema* (Nr. 32).

AK, emocinį vertinimą reiškiant netiesiogiai, vartojami palyginimai (20; 3,3 %) (Jakaitienė 2010, 163): (52) *Bandymai šantažuoti Vakarus Afrikos badu, paskui atomine bomba, [...] atsimušė **kaip žirniai į sieną.*** (Nr. 39); (53) *[...] diktatoriams nusikaltimai*

¹⁶ Lietuviškas atitikmuo – *veiksmų laisvė* (žr. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų banką (toliau – VLKK KB).

¹⁷ Rusijos prezidento atsakas į Ukrainos prezidento V. Zelenskio kritiką, kuris pareiškė, kad jam nepatinka 2015 m. Minsko taikos susitarimai dėl šalies separatistinių regionų.

iki šiol **kaip nuo žąsies vanduo**. (Nr. 40); (54) *Paprastai taip pasisukus pokalbiui doras lietuvis pratrūksta prakeiksmiais NATO, Vašingtonui, Scholzui, Macronui ir jaučiasi toks teisus, kaip gal sėkmę dieną nesijautė nė pats ponas Dievas, per šešias dienas su-tvėręs pasaulį*. (Nr. 41); (55) *Praradusios fašistinę Rusiją ir jos priedą Baltarusiją kaip dangiško draugavimo rojų, kairiosios partijos bando išsaugoti politinio veido likučius kabindamosis į Kiniją – [...]* (Nr. 14). 52–53 pavyzdžiuose pavartoti tradiciniai, frazeologiniai palyginimai, pateikti *Palyginimų žodyne* (toliau – PŽ_e), tačiau „[M]eniniam veikimui reikalingas šviežumas, naujumas. O [...] vartojamos išraiškos priemonės – palyginimai [...] – dažnai sušablonėja“ (Pikčilingis 2010, 415), todėl žurnalistas, siekdamas vaizdingumo, retorinio įtaigumo, į tekstus įtraukia ir okazionaliųjų palyginimų (54–55 pavyzdžiai).

Mažiau nei palyginimų yra patarlių, posakių (6; 1 %), pvz.: (56) *Britai rašo, kad kancleris O. Scholzas jaunystėje 9 kartus važiavo į DDR. Jei tai tiesa, tai kokio velnio? Toks tokį pažino ir ant alaus pavadino?* (Nr. 16); (57) *Fiureris garantavo duonos ir žaidimų, o ko daugiau reikia?* (Nr. 21). 56-ame pavyzdyje pateikiama lietuvių liaudies patarlė, o 57-ame – romėnų poeto satyriko Juvenalio posakis *duonos ir žaidimų* (lotynų k. *Panem et circenses*).

Taip pat į tekstą įtraukiama ir tikrųjų emotyvų bei ekspresyvų – jaustukų ir išiktukų (15; 2,5 %), kurių paskirtis – daryti žurnalisto kalbą įtaigią, vaizdingą, gyvą. AK esama jaustukų, kurie „jausmą perduoda klausytojui betarpiškai“ (Pikčilingis 2010, 213–214) ir išiktukų, kuriuose taip pat „daug jausmo, nuotaikos, ūpo, jausminio krūvio“, tačiau šios kalbos dalys – tai „garso, judesio, būsenos piešinys“ (Pikčilingis 2010, 564): (58) *Jei ne Jakilaitis, tautinė mokykla ir toliau mokytų didžiuliotis tuo, ką Ukrainoje išdarinėja Rusija. Brrr...* (Nr. 31); (59) *[...] Seimo narys Skardžius šeimos bizniui Lukašendonijoje gavo paskolą iš „Gazprom“ banko. Buvo wow, [...]* (Nr. 25); (60) *Iš tariamo dugno – pyst į patį viršų*. (Nr. 18); (61) *Aplink Putiną – tik visiški vagys ir žudikai, kuriems dzin, kas su ta Rusija* (Nr. 30). 58-ame pavyzdyje pavartotas lietuviškos kilmės jaustukas *brrr*, kuris, kaip aiškina BŽ_e, „vartojamas išreiškiant didesnę pasibaisėjimą, pasibjaurėjimą ir pan. neigiamas emocijas“, o 59-ame – svetimkilmis jaustukas *vau* (*wow*), kuris ND apibrėžiamas kaip „jausmažodis nustebimui, susižavėjimui reikšti“ (< anglų k. *wow*; dar apie savakilmius ir svetimkilmius jaustukus bei jų vartosenos ypatumus žr. Aleksaitė 2015, 1–8). 60-ame sakinyje pateiktas lietuviškas išiktukas *pyst*, kuris, kaip nurodoma LKŽ_e, vartojamas „netikėtam veiksmui nusakyti“. Pažymėtina, kad bendrinėje lietuvių kalboje šis išiktukas dėl savo panašumo su veiksmažodžiu *pisti*¹⁸ gali būti suprantamas kaip vulgarybė (žr. VLKK KB), kalbos etiketo požiūriu netinkama stiliaus figūra. 61-ame pavyzdyje pavartotas žargoninis išiktukas *dzin*. Ši SP, kaip nurodo ND, vartojama „abejingumui, kokio dalyko nesvarbumui reikšti“ (plg. Koženiauskienė 2009, 130).

¹⁸ LŽŽ: *pisti* „vulg. (ką) lytiškai santykiuoti“.

Neigiamą žurnalisto santykį su karą pradėjusia valstybe parodo ir įvairūs šios šalies pavadinimo – Rusijos – perdirbiniai (7; 1,2 %) ¹⁹, pvz.: (62) *Putinas – karo priešastis ar tik RuZijos liaudies pasekmė?* (Nr. 5); (63) *Trys dalykai: [...] 3) deeskalavimų ir susitarimų po kilimu su Rashos fureriu smarvė, orą pirmiausia pagadinusi Lietuvoje* (Nr. 24). 62-ame sakinyje teikiama užuomina į raidę Z (plg. į ND įtrauktą skolinį *zvastika* „Z raidė, tapusi Rusijos agresijos Ukrainoje simboliu – fašistinės Vokietijos simbolio perdirbinys“ < anglų k. *Zwastika* (*Zvastika*) < Z + *swastika*). 63-ame pavyzdyje fiksuotas ironiškas Rusijos pavadinimas pagal anglų kalbos fonetinę transkripciją.

Rasta ir daugiau pavienių žodžių (be paplitusių *RuZija*, *ruZai*), kurių didžiosios raidės – tai paslėpta žinutė, užuomina skaitytojams, pvz.: (64) *Putinas, žinoma, niekšas, bet rusai tokie nekalti dvaSSingi* (Nr. 29). Čia teikiama nuoroda į SS (vokiečių k. *Schutzstaffeln*) – t. y., kaip aiškinama *Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje* (toliau – VLE), „Vokietijos nacių partijos ginkluoti elitiniai daliniai“, kurių „tikslas buvo užtikrinti A. Hitlerio ir Nationalsocialistų partijos vadų asmens saugumą“. Tokių paralelių tarp nacistinės Vokietijos ir karą pradėjusios Rusijos, A. Hitlerio ir V. Putino (plg. aprašytą naujažodį *Putleris*) komentaruose esama ir daugiau, pvz.: (65) *Fuhreris jau totaliai painioja vardus, tėvavardžius ir datas* (Nr. 32). Šiame pavyzdyje vietoj stilistiškai neutralaus, vadovaujantį asmenį pavadinančio daiktavardžio *fureris* ²⁰ pavartotas morfologiškai adaptuotas vokiečių k. žodis *Führer* „vadas, lyderis (politikoje)“ – tai A. Hitlerio titulas.

Perdirbama ir Prancūzijos politikės M. le Pen, dalyvavusios 2022 m. prezidento rinkimuose, pavardė: (66) *Prancūzija stovi prie pat Putlerio pragaro vartų, ir net jei le Pen – le Puten šiandien nelaimės, jos rinkėjai niekur nedings* (Nr. 10). R. Valatkos komentaruose, kaip matyti iš pavyzdžių, kritikuojamas ne tik Rusijos vadovas, karui nesipriešinantį rusų tauta, bet ir kitų šalių politikai, kurie kaip M. le Pen siekia gerų santykių su Rusija (plg. *le Puten* ir *Putinas*).

Siekiant išreikšti neigiamą vertinimą, perdirbami ne tik tikriniai daiktavardžiai (šalies pavadinimas, pavardės), taip pat vartojamos antonomazijos (20; 3,3 %) ²¹ – tai „liūdnei pagarsėjusių“ asmenybių vardai (arba pavardės – *aut. past.*), vartojami bendrine reikšme“ (Pikčilingis 1975, 259). Tokie dėl savo poelgių (neryžtingumo, pataikavimo Rusijai ir asmeninių interesų paisymo) „liūdnei pagarsėję“ politikai, pvz., Vokietijos kancleris O. Šolcas, „Vičiūnų“ įmonių grupės steigėjas, verslininkas, Kauno meras V. Matijošaitis, verslininkas, „Darbo partijos“ lyderis V. Uspaskichas, sumenkinami, komentaruose jų pavardės nerašant didžiąja raide ir ją vartojant bendrine reikšme:

¹⁹ Pažymėtina, kad, prasidėjus karui, kaip savotiška maišto, protesto forma išplito Rusijos kaip valstybės pavadinimo rašymas mažąja raide: *Kare su rusijos agresorium pavojus visada šalia*. (youtube.com, „Laikykites ten“ [laidos titrai], 2022 09 25); *rusija yra Karas, rusija yra Korupcija, rusija yra Kančia, rusija yra iš mažosios*. (facebook.com, Justinas Jankevičius, 2023 01 16) ir daugelis kt.

²⁰ Žinoma, reikia nepamiršti, kad „[E]mociingumas ar ekspresyvumas ar ekspresyvumas eina iš denotato (arba designato) – pats įvardijamasis daiktas kelia teigiamas arba neigiamas emocijas“ (Pikčilingis 1975, 22), todėl, išgirdus ar perskaičius žodį *fureris*, kyla neigiamos asociacijos.

²¹ Skaičiuojama bendrai su asmenvardžiais.

(67) *Todėl nebūkim **sholzais** bent čia.* (Nr. 26); (68) *Auka ant Ukrainos laisvės aukuro. Auka ant sočių vokiečių, prancūzų, suskydusių vengrų, mūsų **matijošaičių, uspaskichų, majonezų karaliukų aukuro*** (Nr. 12).

Tekstuose taip pat fiksuota pavienių asmenvardžių: (69) *Todėl taip, **Pu** gali atidaryti Baltarusijos frontą.* (Nr. 33); (70) *O tai ne pats reichsfureris **Vova** norėjo su NATO pasimušti?* (Nr. 11). 69-ame pavyzdyje Rusijos prezidento pavardė sarkastiškai sutrumpinama iki vieno skiemens *Pu*, o 70-ame klausime, išreiškiant neigiamą santykį su šios šalies prezidentu, vardas *Vladimiras* keičiamas žargonine santrumpa *Vova*²².

Aptariant karo eigą, kritikuojant karo dalyvius ir šalininkus, vartojami vaizdingieji ir metaforiškieji daiktavardžiai²³ (23; 3,8 %): (71) *Į **liūlį** nuo prie Kyjivo ir Charkivo gavęs firureris Putinas niekada iki Berlyno nebeateis.* (Nr. 13); (72) *Vokiečių savaitinio žurnalo „Der Spiegel“ naujausio numerio viršelis su bejausmiu Putino **snukiu** [...].* (Nr. 21); (73) ***Skystablauzdžiai** senųjų NATO šalių politikai niekada nebūtų priėmę Ukrainos į NATO.* (Nr. 10); (74) *Rusija bando sukurti gyvosios jėgos persvarą mobilizuodama karo **analfabetus**.* (Nr. 35); (75) *Reikia skelbti paliaubas, įtikinėja firurerį telefonu **kosmetologas** Scholzas* (Nr. 13). 71–72 pavyzdžiuose, aprašant įsakymą kariauti davusį asmenį, stilistiškai neutralų žodį *veidas* keičia vaizdingieji daiktavardžiai *liūlys* ir *snukis*, turintys menkinamąjį atspalvį (ryškios Rusijos vadovo, karių ir gyvulių paralelės; plg. anksčiau aptartų veiksmažodžių *mirti* ir *dvėsti* santykį). 73-ame pavyzdyje pavartotas vaizdingasis daiktavardis *skystablauzdis*, –ė „*menk.* silpnas, nesuaugęs žmogus“ (DŽ) – taip, palyginti, švelniai apibūdinami šaliai agresorei pataikaujantys, nuolaidžiaujantys politikai. Apibendrintai toks pataikavimas V. Putinui ir jo valdomai šaliai pavadintas naujadaru *putlaižiavimas* „*niek.* nusižeminantis pataikavimas diktatoriaus Vladimiro Putino valdomai ir Ukrainą užpuolusiai Rusijai“ (: *Putinas + padlaižiavimas*; žr. ND). 74-ame sakinyje pavartotas metaforiškas daiktavardis *analfabetas*, –ė „*prk.* visiškai nemokša (iš kurios nors srities ar apskritai)“ (DŽ)²⁴. 75-ame pavyzdyje pateiktas kontekstinis metaforiškas daiktavardis *kosmetologas*, –ė „*prk.* kas palaiko taiką, sutauko; kas saugo kieno nors įvaizdį“.

AK vartojamos ne tik leksinės semantinės, bet ir sintaksinės stiliaus figūros (plačiau apie tokį stiliaus figūrų skirstymą žr. Župerka 2012, 57), t. y. parceliacija (18; 2,9 %), pvz.: (76) *Vakar rusų kariškiai sulygino su žeme dvi Zaporožės srities kaimo mokyklas. Jose nebuvo karinių objektų. Prieš porą dienų nužudė Chersono teatro vyr.*

²² Beje, R. Valatka dėl vykdomos agresyvios užsienio politikos seniai kritikavo Rusijos prezidentą ir vartojo šią žargoninę santrumpą: *Išlepusius Vakarų diėkius ir Rytų pirmokėlius gąsdinęs mušeika **Vova** gavo į nosį. [...] Pabrūkęs uodegą **Vova**, kaip tikras zekų tierpila, ėmė inkšti: į subinę įspyrė, kur žiūri Obama, NATO, JT? Ilgai tylėjo, paskui tris dienas **Vova** rypavo, skundėsi visu nedoru pasauliu* (delfi.lt 2015 11 29) (plačiau žr. Aleksaitė 2017, 45–46).

²³ Vaizdingieji ir metaforiškieji daiktavardžiai nuo disfemizmų skiriasi tuo, kad šie stiliaus elementai gali turėti tiek neigiamų, tiek teigiamų stilistinių atspalvių, tuo tarpu disfemizmai – vien neigiamos konotacijos kalbos priemonės.

²⁴ Apibendrintai, kaip rodo ND, rusų kariuomenė dar vadinama naujadarais *bomžgvárdija* „*menk.* gin-cluoti šauktinių būriai iš žemiausio visuomenės socialinio sluoksniu“ (: *bomžas + gvardija*), *driskiuomenė* „*iron.* vargana apdriskusi kariuomenė“ (: *driskius + kariuomenė*). Pastarąjį naujadarą sukūrė R. Valatka.

dirigentą. Net neužėjo pas jį. Sušaudė žmogų per duris. Už tai, kad nesutiko kolaboruoti su rusais. (Nr. 35); (77) *Mes žiūrim į jų žygdarbį tarsi tai būtų filmas. Tik „Azov“ kariai – ne aktoriai. Gyvi žmonės. Kuriems skauda. Kurie tokie jauni. Ir labai nori gyventi* (Nr. 12). Tokie „sakiniai tarsi trūkinėja dėl vienokio ar kitokio emocinio išgyvenimo“ (Pagojienė 2013, 121): 76-ame pavyzdyje pabrėžiama nuostaba, o 77-ame – atjauta, empatija. Šiuose sakiniuose taškas – tai „[P]rasmingas [...] sintaksinės parceliacijos, pridūrimo ženklas“ (Abaravičius 2002, 71), kuris atlieka emocinę-ekspresinę ir atskiriamąją funkcijas. Toks „realizavimas rodo, kokiais informacijos „kvantais“ perteikiama mintis, kurie sintaksinės jos sandaros ir semantikos reiškiniai, santykiai, ryšiai aktualizuojami, intensyvinami“ (Abaravičius 2002, 13; dar apie parceliaciją žr. Katnić-Bakaršić 1999, 95–96).

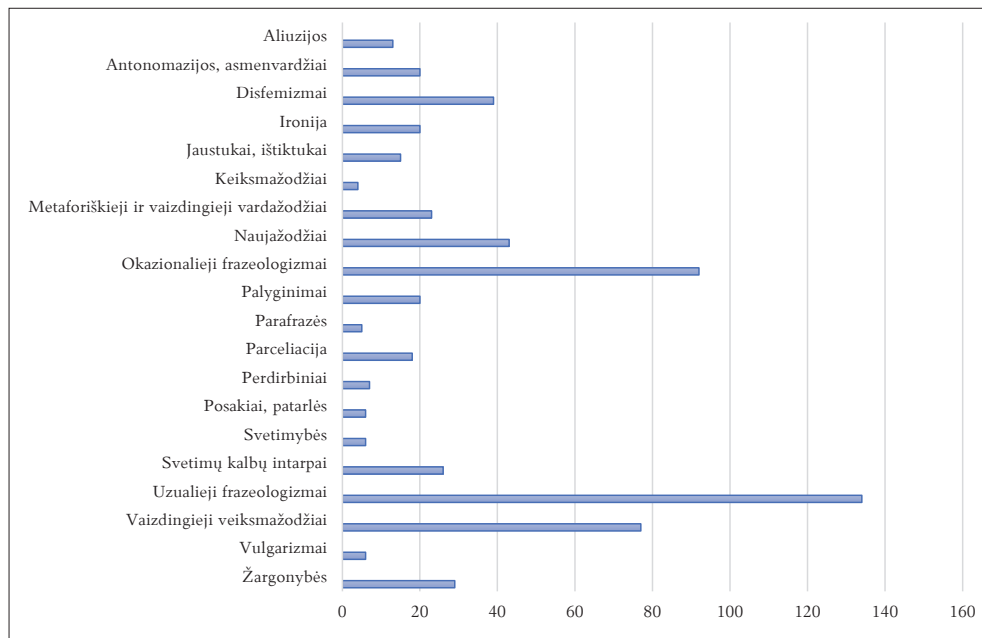
Aptartas stiliaus figūrų skirstymas pagal kalbos lygmenis – sąlygiškas, nes „ta pati figūra gali funkcionuoti keliuose lygmenyse“ (Župerka 2012, 58), pvz., ironija (20; 3,3 %): (78) *Iziumo kankinių kamerose „išvaduotojai“ vadavo civilius elektra ir dujokaukėm. O po Iziumą vaikščiojo šnelis, ant kurio nosies orkai išraižė Z raidę. Turbūt tu labai didžiavosi.* (Nr. 31); (79) *Rusijos propaganda išūžė ausis apie Krymo tilto nepažeidžiamumą. Bet tiltas susprogo. Nepaisant dresuotų delfinų ir kitų 19 apsaugos būdų.* (Nr. 34); (80) *Ordos laimėjimai šitame kare dar ilgai stebins amžininkus. Ne istorikus. Astrologus, burtininkus, šamanus, gyduolius ir tantrinio sekso specialistes. Tik paraprota įstengs atskleisti, kaip ordai pavyko numušti 135 proc. Ukrainos bepiločių. Vien „Bayraktar“ jau rusai numušė daugiau nei turkų brolių Bayraktarų gamykla spėjo iš viso pagaminti.* (Nr. 20); (81) *Trijų dienų karas 53-čią dieną vyksta pagal Putino planą* (Nr. 9). Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, „ironiją gali sudaryti ištisas tekstas“ (Župerka 2012, 58). Žurnalistas ironišką tekstą dėl didesnės ekspresijos dar skaido į smulkesnius struktūrinius elementus – sakinius, t. y. leksinę semantinę figūrą, metaforos atmaina – ironija – derinama su sintaksine figūra – parceliacija (dar apie ironijos funkciją tekste žr. Gedzevičienė 2017, 23).

Stiliaus priemonių apibendrinimas

R. Valatkos komentarų kalbos vienetų stilistinis tyrimas parodė, kad žurnalistas, vengdamas šabloniškos raiškos, vartoja ir kuria įvairias stilistiškai paveikias kalbos priemones (žr. 4 pav.).

Nors šio žurnalisto tekstai pasižymi stiliaus figūrų įvairove (šalutinės SP sudaro 36,1 %; 218), tačiau produktyviausios kalbos priemonės yra uzualieji ir okazionalieji frazeologizmai, vaizdingieji veiksmažodžiai, naujažodžiai, disfemizmai (pagrindinės SP sudaro 63,9 %; 385). Žinoma, aprašomąjį vaizdą kuria vien neigiamos konotacijos priemonės, nes a) emociškai neutralios SP pagal savo funkciją nėra tinkamos AK žanrui ir b) rašant apie psichologiškai slegiančius, kraupius įvykius, reiškiant neigiamą emocinį aptariamojo reiškinio vertinimą ir rodant kalbinę agresiją, parankios vartoti tik neigiamą stilistinę krūvį turinčios kalbos priemonės.

4 pav. R. Valatkos komentaruose vartojamos stiliaus priemonės

Išvados

1. R. Valatkos komentarų meninės raiškos priemonių stilistinis tyrimas parodė, kad jo tekstai pasižymi stiliaus figūrų įvairove (šalutinės stiliaus priemonės sudaro 36,1 %; 218), tačiau stilistiniais sumetimais daugiausia vartojamos 5 meninės raiškos priemonės, t. y. 1) užualieji (tradiciniai) ir 2) okazionalieji (individualieji) frazeologizmai (atitinkamai – 134; 22,2 % ir 92; 15,3 %), 3) vaizdingieji veiksmažodžiai (77; 12,8 %), 4) naujažodžiai (43; 7,1 %) ir 5) disfemizmai (39; 6,5 %) (pagrindinės stiliaus priemonės sudaro 63,9 %; 385).
2. R. Valatkos komentaruose neigiamai emociškai vertinti karą, už jį atsakingus asmenis ir kalbinei agresijai reikšti vartojama 15 šalutinių stiliaus priemonių, kurios produktyvumu nepasižymi: 1) žargonybės (29; 4,8 %), 2) svetimų kalbų (anglų, lotynų, prancūzų, rusų, ukrainiečių ir vokiečių) intarpai (26; 4,3 %), 3) metaforiškieji ir vaizdingieji daiktavardžiai (23; 3,8 %), 4) antonomazijos, asmenvardžiai (20; 3,3 %), 5) ironija (20; 3,3 %), 6) palyginimai (20; 3,3 %), 7) sintaksinė stiliaus figūra – parceliacija (18; 2,9 %), 8) savakilmiai ir svetimkilmiai jaustukai, ištiktukai (15; 2,5 %), 9) aliuzijos (13; 2,2 %) (vyrauja folkloriniai intertekstai), 10) perdirbiniai (7; 1,2 %) (daugiausia – Rusijos pavadinimų: *RuZija*, *Rasha* ir pan.), 11) posakiai, patarlės (6; 1 %), 12) svetimybės (6; 1 %), 13) vulgarizmai (6; 1 %), 14) parafrazės (5; 0,8 %) ir 15) keiksmožodžiai (4; 0,7 %).
3. Neigiamos konotacijos stiliaus figūromis:

- a) įvardijamas karą prieš taikią valstybę paskelbęs Rusijos prezidentas V. Putinas: disfemizmai (*eilinis epochos*) *lochas*, (*fiureris*) *kandis*, *karlikas*, (*Kremliaus*) *žiurkė*, *psichopatas*, *žudikas* ir kt.; naujažodžiai *orkfiureris*, *putleris*, *Rashfiureris* ir *reichsfiureris*;
- b) pavadinami Rusijos kariai: metaforiškasis daiktavardis *analfabetai*; naujažodžiai *čmobikai*, *orkai* ir kt.; žargonybės *marozai*, *soldafonai*, *urkos*, *zekai* ir kt.;
- c) įvardijama Rusijos prezidento aplinka (politiniai bendražygiai, Kremliaus propagandos skleidėjai, Kremliaus politikos šalininkai ir pan.): naujadaras *plumprotis*, *-ė*, svetimybė *priedurnis*, *-ė* ir žargonybė *pridurkas*, *-ė* – sumenkinami protiniai gebėjimai; apibendrintai tokie žmonės vadinami disfemizmu *šunauja*; kontaminaciniu dariniu *propagandonai*; naujažodžiais *naudingi idiotai*, *vata*, *botoksiniai* ir žargonybe *šestiorkės*.
4. Išskirtinę vietą R. Valatkos komentaruose užima kalėjimo, kriminalinio pasaulio žargonas – šia stiliaus figūra daromos subtilios užuominos į V. Putino biografiją, jo praeitį: *išdurti*, *poniatkės*, *razborkės*, *zekas* ir kt.
5. Neigiamas žurnalisto santykis su šių dienų antiherojais (karo nusikaltimų organizatoriais ir vykdytojais, karo šalininkais, pasyviais politikais ir pan.) išreiškiamas vaizdingaisiais kalbėjimo veiksmožodžiais (77; 12,8 %) (dažniausiai – sisteminiais), kuriais parodoma, kad tokie asmenys negeba ramiai, sklandžiai komunikuoti, objektyviai informuoti: *baubti*, *burbuliuoti*, *loti*, *mauroti*, *riesti*, *sapalioiti*, *taukšti*, *vapėti*, *žviogti* ir kt. Dar didesniai stilistiniam poveikiui sukelti (pajuokai sustiprinti) vartojami ir stilistiškai žymėti ėjimo veiksmožodžiai: *įžirglioti*, *parspūdinti*, *šleivoti* ir kt.
6. Atlikta R. Valatkos komentarų analizė parodė, kad lietuvių kalboje esama įvairių tradicinių (leksikografiniuose šaltiniuose fiksuotų ir / ar vartosenoje paplitusių) neigiamos konotacijos meninės raiškos priemonių, o prireikus galima pasidaryti naujų, individualių, dėl autorinės, pavienės vartosenos stiprų ekspresyvumą turinčių neigiamo emocinio vertinimo žodžių ir frazių – tereikia pasitelkti kūrybiškumą ir jausti kalbos stilistines išgales.

Rimvydo Valatkos autorinių komentarų sąrašas (Delfi.lt)

1. *Dieve, saugok Ukrainą* (2022-02-13).
2. *Putino „Mein Kampf“, antro bunkerio žiurkė* (2022-02-27).
3. *Kiek laiko Lietuvai ir NATO duos Ukrainos tauta?* (2022-03-06).
4. *Kruvina NATO didžiūnų veidmainystė Ukrainoje* (2022-03-13).
5. *Kas didesnis monstras – Putinas ar rusų liaudis?* (2022-03-20).
6. *Kovo 27-oji, fiurerio Vovos bunkeris* (2022-03-27).
7. *Karo klausimai ir prekyba su fašisto Putino Rusija* (2022-04-03).
8. *Rusų išsigimimo anatomija* (2022-04-10).
9. *Putino kiaušiniai* (2022-04-17).
10. *Lūžis prie Baltijos?* (2022-04-24).
11. *Ko zyzia rusai, ko verkia orkai* (2022-05-01).

12. „Azov“ pulkas – pasmerktieji kiborgai (2022-05-08).
13. Fiurerio Putino veido kosmetologai (2022-05-15).
14. Maskva krito, už mūsų kairiųjų – tik Pekinas (2022-05-22).
15. Sunkioji ginkluotė Ukrainai – kaip kruopos iš Maisto banko (2022-05-29).
16. Iš kur dygsta iškrėpėliška meilė Rusijai? (2022-06-05).
17. Putino tikslas – Ukraina išdeginta ir išžudyta (2022-06-12).
18. Amerikietiški karo kalneliai (2022-06-19).
19. Ukraina, krauju nuplauta (2022-06-26).
20. Šuniška Rusijos vasara (2022-07-03).
21. Putinas ir yra rusų tauta (2022-07-07).
22. Institucinė atmintis ir Kaliningrado tranzitas (2022-07-10).
23. Oho ir ohoho! (2022-07-17).
24. NATO ginklai Ukrainai – su arbatiniu šaukšteliu (2022-07-24).
25. Tamsa virš Berlyno (2022-07-31).
26. Turistinės vizos rusams? Stabdom Maskvos arklius (2022-08-14).
27. Ukrainos pergales mirazas? (2022-08-21).
28. Rusų kalbos virkštelė lietuviui (2022-08-28).
29. Putino kokainas (2022-09-04).
30. Rusija eina paskui savo laivą, virš Europos kyla Ukrainos saulė (2022-09-11).
31. Orkai + kalėjimų urkos = „didi“ Barmaliejaus Rusija (2022-09-18).
32. Putino žiema (2022-09-25).
33. Rusija, šaudanti sau į kojas (2022-10-02).
34. Karo slenkstis (2022-10-09).
35. Rusiška tamsa (2022-10-16).
36. Humanitarinė katastrofa (2022-10-23).
37. Žieminiai uodai, sausumos šprotai (2022-10-30).
38. Permanentinė krizė (2022-11-06).
39. Krymo žingsniu (2022-11-13).
40. Žiurkė kampe (2022-11-20).
41. Putino planas – cholodomoras (mirtis nuo šalčio) (2022-11-27).
42. Gerieji rusai, toksiškas lietus (2022-12-04).
43. Zekų karai (2022-12-18).
44. Pavėluotas laiškas Kalėdų seneliui (2022-12-25).

Šaltiniai ir literatūra

- Abaravičius, Juozas. 2002. *Skyrybos stilistika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Aleksaitė, Agnė. 2015. Jausmų raiška jaustukais mokinių kalboje. *Bendrinė kalba* 88, 1–8. Prieiga internetu: http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/88/Aleksaite_BK_88_straipsnis.pdf.
- Aleksaitė, Agnė. 2017. *Socialiniai herojai ir antiherojai naujienų portalo delfi.lt vaizdingojoje leksikoje 2012–2016 m.* Magistro darbas. Vadovė Elena Jolanta Zabarskaitė. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas.
- Aleksaitė, Agnė. 2021. Lexical blends in the Lithuanian language: the case of *the Database of Lithuanian Neologisms*. *Scientific Bulletin / A Series, Philology Fascicle XXX*, 17–34. Prieiga internetu: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1432850>.
- Butkutė, Laura. 2008. Okazionaliųjų frazeologizmų stilistinės išgalės publicistiniame stiliuje. *Respectus Philologicus* 13 (18), 199–209. Prieiga internetu: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367161397989/J.04~2008~1367161397989.pdf>.

BŽ_e – *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas*, vyr. red. Danutė Liutkevičienė. Prieiga internetu: <https://ekalba.lki.lt/bendrine-lietuviu-kalbos-zodynas>.

DŽ_e 2021 – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, vyr. red. Stasys Keinys. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.35321/dlkz>.

FŽ_e 2015 – *Frazeologijos žodynas*, red. Jonas Paulauskas. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.35321/frazeologijos-zodynas>.

Gedzevičienė, Dalia. 2017. Ironijos raiška ir funkcijos Lietuvos viešajame kriminologiniame diskurse. *Tarp eilučių: lingvistikos, literatūrologijos, medių erdvė* (TELL ME 2016), 11–26. Mokslo straipsnių rinkinys. Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga internetu: https://www.knf.vu.lt/dokumentai/failai/katedru/germanu/TELL_ME_2017.pdf#page=11.

Gudavičius, Aloyzas. 2007. *Gretnamoji semantika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

Jakaitienė, Evalda. 2010. *Leksikologija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Jakimovienė, Sigita. 2017. (Ne)mandagumo raiška nusikaltimų diskurse: įvardijimo aspektas. *Lietuvių kalba* 11, 1–22. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.15388/LK.2017.22552>.

Kammer, Alfred, Jihad Azour, Abebe Aemro Selassie, Ilan Goldfajn, Changyong Rhee. 2022. How War in Ukraine Is Reverberating Across World's Regions. *IMF Blog*. Prieiga internetu: <https://joserobertoafonso.com.br/wp-content/uploads/2022/03/How-War-in-Ukraine-Is-Reverberating-Across-Worlds-Regions-%E2%80%93-IMF-Blog.pdf> [žiūrėta 2022-11-24].

Katnić-Bakaršić, Marina. 1999. *Lingvistička stilistika*. Budapest: Open Society Institute.

KKNŽŽ 2014 – *Kalėjimo, kriminalinio ir narkomanų žargonų žodynas*. Robertas Kudirka. 2-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Kitos knygos.

Koženiauskienė, Regina. 2009. Šnekamosios kalbos ir žargoninės leksikos paskirtis viešajame žurnalisto diskurse. *Kalbos kultūra* 82, 126–137. Prieiga internetu: <https://journals.lki.lt/bendrinekalba/article/view/310/375>.

Koženiauskienė, Regina. 2013a. Perkurtos frazeologijos žaismas žiniasklaidoje. *Kalbos kultūra* 86, 149–166. Prieiga internetu: <https://journals.lki.lt/bendrinekalba/article/view/216/282>.

Koženiauskienė, Regina. 2013b. *Retorinė ir stilistinė publicistinių tekstų analizė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Levy, Barry S., Jennifer Leaning. 2022. Russia's War in Ukraine – The Devastation of Health and Human Rights. *The New England Journal of Medicine* 387, 102–105. DOI: <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMp2207415>.

Liepa, Dite, Evija Liparte. 2022. COVID-19 pandemija ir karas Ukrainoje: eufemizmų ir disfemizmų vartojimas viešajame diskurse latvių, lietuvių ir rusų kalbose. *Bendrinė kalba* 95, 200–233. Prieiga internetu: <http://dx.doi.org/10.35321/bkalba.2022.95.06>.

LŽŽ 2008 – *Lietuvių žargonų žodynėlis. Kalbos paribiai ir užribiai*. Egidijus Zaikauskas. Vilnius: Alma littera.

Marcinkevičienė, Rūta. 2008a. Žanrų kaita posovietinės Lietuvos dienraščiuose. *Darbai ir dienos* 49, 197–217. Prieiga internetu: <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/c601a49b-79b8-40bc-8030-cd0d2ecda338/content>.

Marcinkevičienė, Rūta. 2008b. *Žanro ribos ir paribiai. Spaudos patirtys*. Vilnius: Versus Aureus.

Mbah, Ruth Endam, Divine Forcha Wasum. 2022. Russian-Ukraine 2022 War: A Review of the Economic Impact of Russian-Ukraine Crisis on the USA. *Advances in Social Sciences Research Journal* 9 (3), 144–153. DOI: <http://dx.doi.org/10.14738/assrj.93.12005>.

Murmulaitytė, Daiva. 2018. Kontaminacija ir lietuvių kalbos naujadara. *Kalba ir kontekstai* VIII (1), 60–70. Prieiga internetu: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2018~1550928790485/J.04~2018~1550928790485.pdf>.

ND – *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas*. Tęstinis internetinis žinynas nuo 2011 m. Sud. Rita Miliūnaitė. Reng. Agnė Aleksaitė, Rita Miliūnaitė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internetu: <https://ekalba.lt/naujazodziai/>.

Pagojienė, Daiva. 2013. Emocingumo raiškos būdai ir priemonės asmeniniuose tinklaraščiuose. *Šiuolaikinės stilistikos kryptys ir problemos*, 115–124. Mokslo straipsnių rinkinys. Vilnius: Edukologija.

Pikčilingis, Juozas. 1975. *Lietuvių kalbos stilistika 2*. Vilnius: Mokslas.

Pikčilingis, Juozas. 2010. *Stilistikos darbų rinktinė*, moksl. red. Regina Koženiauskiene. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

PŽ_e 2015 – *Palyginimų žodynas*. Klementina Vosylytė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.35321/palyginimu-zodynas>.

Smetona, Marius. 2015. *Lietuvių kalbos eufemizmai: raiška ir motyvacija*. Daktaro disertacija. Vadovė Birutė Jasiūnaitė. Vilnius: Vilniaus universitetas.

UN data – *United Nations data*. Prieiga internetu: <https://data.un.org/Default.aspx>.

Valotka, Audrius. 2016. Intertekstų suvokimas ir kultūrinio rato atpažinimas Rimvydo Valatkos publicistikoje. *Lietuvių kalba* 10, 1–47. DOI: <http://dx.doi.org/10.15388/Lietkalb.2016.10.9917>.

VLE – *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Prieiga internetu: <https://www.vle.lt/>.

VLKK KB – *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų bankas*. Prieiga internetu: <https://vlkk.lt/konsultacijos>.

Župerka, Kazimieras. 2012. *Stilistika*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.